

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора Завгородньої Тетяни Костянтинівни
на дисертаційну роботу Чжан Ювень
«Формування полікультурної компетентності студентів в університетах
КНР», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

На сучасному етапі розвитку глобалізованого суспільства значно підвищується інтенсивність комунікативних контактів між фахівцями з різних країн, що вимагає прояву учасниками спілкування готовності до конструктивного здійснення міжнародної взаємодії. У світлі цього важливим завданням для закладів вищої освіти в різних країнах є формування полікультурної компетентності студентів.

У зв'язку з інтенсивною інтеграцією України в європейський та світовий простір важливість успішного вирішення зазначеного завдання значно підвищується, що зумовлює необхідність пошуку нових засобів, метод і форм організації освітнього процесу у вітчизняній вищій школі. У цьому плані значний інтерес представляє зарубіжні цінні доробки з цього питання, які можна творчо використовувати в умовах вітчизняної вищої школи. Тож злободенність обраної проблеми дослідження не викликає сумніву.

Актуальність вивчення порушеної проблеми посилюється необхідністю усунення виявлених у процесі наукового пошуку суперечностей: між потребою України в компетентних фахівцях, здатних успішно взаємодіяти з носіями інших культур в умовах глобалізованого суспільства, та недостатнім рівнем сформованості полікультурної компетентності у випускників вітчизняних університетів; між формулюванням китайськими вченими актуальних для сьогодення теоретичних положень про формування цієї компетентності у студентів та незадовільним рівнем осмислення й узагальнення зазначених положень для можливості їх упровадження в українських університетах; між наявністю передового досвіду формування

полікультурної компетентності студентів в університетах КНР та відсутністю інформаційно-методичного забезпечення його творчого застосування в освітньому процесі українських університетів.

Позитивно слід відзначити чітке визначення наукового апарату дисертації. Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження сформульовано коректно та повністю узгоджуються між собою. Наукова достовірність отриманих результатів забезпечив вибір адекватних меті та поставлених завдань методів дослідження.

Не викликає заперечень обрана структура наукової роботи, що включає анотацію, три розділи, висновки та списки літератури до них, висновки та додатки. Зазначена структура дисертації дозволила здобувачці послідовно висвітлити хід виконання поставлених завдань та повною мірою розкрити зміст виконаної роботи.

На основі вивчення тексту дисертації встановлено, що Чжан Ювень опрацьовано різні види джерел: наукові, навчальні й методичні праці, нормативні документи, електронні ресурси. Широка база використаних джерел (їх загальна кількість джерел – 318, із них 162 іноземною мовою, зокрема 124 – китайською мовою) дала змогу сформулювати й належним чином обґрунтувати основні теоретичні положення та висновки дослідження, ознайомити українських дослідників із невідомими й маловідомими джерелами, пов'язаних із формуванням полікультурної компетентності студентів китайських університетів.

Проведене дослідження має безсумнівну наукову новизну. Вивчення змісту поданої дисертації дало змогу визначити в ній такі найбільш суттєві наукові результати:

- вперше здійснено історіографічний аналіз проблеми формування полікультурної компетентності студентів китайських та українських університетів, з'ясовано ступінь наукової розробленості проблеми формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР;

- систематизовано й узагальнено теоретичні положення науковців про формування полікультурної компетентності студентів в університетах Китаю;
- на підставі узагальнення точок зору вчених КНР та України визначено суть, структуру та зміст вказаної компетентності у студентів сучасних університетів;
- виявлено загальні й особливі характеристики практики формування полікультурної компетентності студентів у китайських та українських університетах;
- виокремлено перспективні напрями творчого використання педагогічно цінних доробок китайських педагогів з проблеми формування полікультурної компетентності в українській вищій школі.

Вагомим науковим доробком дисертанта є проведення глибокого порівняльного аналізу ключових понять дослідження (компетентність, компетенція, полікультурність, мультикультурність тощо), що дозволило дослідниці визначитись з авторським розумінням поняття «полікультурна компетентність». Зокрема, під полікультурною компетентністю студентів університету ЧжанЮвень розуміє інтегративне особистісне утворення, що комплексно поєднує в собі знання, уміння, якості, цінності людини, які забезпечують її здатність ефективно взаємодіяти з представниками інших культур на засадах взаємоповаги, взаєморозуміння й толерантності, а також готовність зберігати й подалі розвивати розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізованого суспільства.

На основі аналізу наукової літератури дисертанткою також зроблено висновок про те, що полікультурна компетентність студентів університетів включає такі структурні компоненти: мотиваційно-потребнісний (розвиненість мотивів щодо оволодіння знаннями та вміннями полікультурної взаємодії, наявність потреби в їхньому постійному вдосконаленні); емоційно-ціннісний (прояв позитивного ціннісного ставлення до інших культур та їх носіїв, відчуття позитивних емоцій від

спілкування з представниками інших соціокультурних спільнот); когнітивно-функціональний (сформованість знань про сутність культури, культурні особливості різних народів, правила та норми міжкультурної комунікації, а також умінь, необхідних для здійснення полікультурної взаємодії: інтелектуальних, організаційних, комунікативних, рефлексивних); особистісний (сформованість особистісних якостей, необхідних для реалізації полікультурного спілкування: емпатійність, толерантність, доброзичливість тощо).

Значну практичну цінність для українських науковців та викладачів представляє матеріал третього розділу дисертації, в якому проаналізовано досвід формування полікультурної компетентності студентів у китайських університетів. Зокрема, у науковій роботі схарактеризовано як традиційні (лекції, бесіди, фестивалі тощо), так і інноваційні (рольові й ділові ігри, майстер-класи тощо) для Китаю методи, форми, засоби формування цієї компетентності в майбутніх фахівців у вищій школі.

Практичне значення проведеного дослідження полягає також у тому, що сформульовані в дисертації авторські теоретичні положення та систематизований досвід формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР може стати в пригоді для підвищення ефективності зазначеного процесу в українських закладах вищої освіти. Варто також зауважити, що матеріали дисертаційної роботи стануть у нагоді викладачам для укладання підручників, навчально-методичних посібників, оновлення змісту лекційних, семінарських та практичних занять з педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки, а також у системі підвищення кваліфікації викладацьких кадрів.

Результати дослідження адекватно представлено в 12 авторських працях здобувачки, серед яких: 6 статей у провідних фахових виданнях України (із них 4 – одноосібні), 1 – у міжнародному періодичному виданні, 5 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Загалом високо оцінюючи проведене дослідження, вважаю за доцільне висловити певні зауваження й побажання:

1. У розділі 1 указано основні нормативні документи, що регламентують процес формування полікультурної компетентності у студентів китайських університетів, а також коротко проаналізовано зміст основних з них. На наш погляд, аналіз цих джерел треба було перенести в підрозділ 2.1, який присвячений висвітленню стану теоретичної розробленості зазначеної проблеми.

2. У підрозділі 2.1 дисертації авторкою виокремлено основні шляхи, за якими здійснюється процес формування полікультурної компетентності в університетах КНР, виявлено основні недоліки в реалізації цього процесу, розкрито точки зору різних китайських учених щодо здійснення полікультурної освіти в Китаї. Позитивно відзначаючи змістову насиченість цього підрозділу, вважаємо, що в ньому слід було більше місця відвести авторському інтерпретуванню й оцінці наведеного матеріалу.

3. Зміст другого розділу дисертації суттєво збагатило б наведення авторських позицій провідних українських науковців щодо формування полікультурної компетентності студентів університетів.

4. У підрозділі 2.3 дисертантка аналізує підходи різних китайських учених щодо визначення структури та змісту полікультурної компетентності студентів. Проте представлені точки зору деяких дослідників (наприклад, Ван Йялінгана с. 107-110, Цзян Цзяна – на с.114-118) описані занадто докладно. На наш погляд, цей матеріал можна було б скоротити та подати його в узагальненому вигляді.

5. Доцільно було б у дисертації відзначити найбільш ефективні методи та форми формування полікультурної компетентності студентів у китайських університетах. Це дозволило б українським педагогам оптимально використовувати досвід китайських колег з окресленої проблеми.

6. У додатках дисертації наведено різні практичні матеріали, пов'язані з формуванням полікультурної компетентності студентів китайських університетів (фрагменти навчальних програм, планів тощо). Проте дисертація значно виграла, якби в ній були представлені конкретні розробки з формування в студентів цієї компетентності.

Водночас треба зазначити, що висловлені зауваження суттєво не знижують наукову цінність проведеного дослідження.

На підставі викладеного стверджуємо, що дисертаційне дослідження «Формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР» відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її авторка – Чжан Ювень – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії зі спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

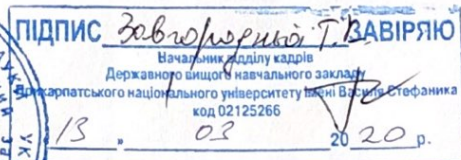
доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника»

Т. К. Завгородня

Відгук надіслано до спецради 16.03.2020р.
Генеральний секретар університету *Григорій Г. І. Григоренко*